

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

ВЕРБОВСЬКИЙ ІГОР АНДРІЙОВИЧ

УДК: 037.091:37.014.542:378.147

**ІНФОРМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАНУВАННЯМ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

13.00.06 – теорія і методика управління освітою
01 Освіта/Педагогіка

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Житомирському державному університеті імені Івана Франка

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
РОЖНОВА Тетяна Євгенівна,
Навчально-науковий інститут менеджменту та
психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
директор
(м. Київ).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
ГРИНЬОВА Марина Вікторівна,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка,
декан природничого факультету
(м. Полтава);

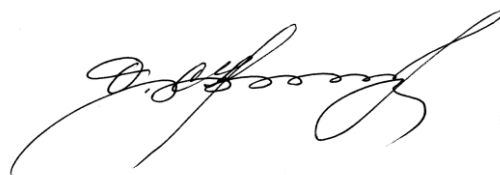
кандидат педагогічних наук, доцент
ГУМЕНЮК Віра Василівна,
Хмельницький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти, завідувачка
кафедри менеджменту та освітніх технологій
(м. Хмельницький).

Захист відбудеться «13» травня 2021 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 25.455.03 у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових стрільців, 52-А, корпус 3, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових стрільців, 52-Д.

Автореферат розіслано «12» квітня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С. Снісаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Вхідження української держави до європейського освітнього простору вимагає підготовки висококваліфікованих кадрів. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій є глобальною тенденцією науково-технічного прогресу останніх десятиліть. У зв'язку з цим в Україні, як і у більшості країн світу, в усі сфери життєдіяльності людини, суспільства та держави широко та інтенсивно впроваджуються новітні інформаційні та програмні технології. Особливо важливу роль вони відіграють у таких галузях як державне управління, економіка, безпека, освіта, наука. Широке розповсюдження у перелічених сферах діяльності знаходять електронний документообіг, електронна пошта, хмарні технології та сервіси.

Одним із стратегічних напрямів модернізації управлінської діяльності закладів освіти є її інформатизація. Йдеться про впровадження комп'ютерних технологій та відповідного програмного забезпечення в управлінській процес вищої освіти для підвищення його ефективності згідно з новими концептуальними підходами.

Проблемам управління закладами освіти присвячено багато ґрунтовних наукових досліджень. Так, у працях вітчизняних і зарубіжних науковців знайшли відображення питання інформаційного забезпечення управління закладами освіти. У дослідженні піднятої проблеми особливо важливими є наукові роботи І. Андрощук, В. Бондаря, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, В. Камишина, Ю. Конаржевського, В. Маслова, В. Олійника, О. Орлова, Н. Островерхової, В. Пікельної, З. Рябової, Т. Рожнової, Г. Тимошко, Т. Шамової щодо визначення і систематизації управлінської інформації; В. Бикова, В. Руденко, Ю. Чернова щодо впорядкування збору, обробки, збереження організаційно-управлінських даних; С. Архангельського, І. Булах, Г. Дмитренка з питань забезпечення зворотного зв'язку в педагогічних системах.

Важливими в контексті даного наукового пошуку є дослідження В. Беспалька, В. Васильєва, В. Гладкової, М. Гриньової, В. Гуменюк, Л. Калініної, М. Портнова, Н. Протасової, В. Сластьоніна, Є. Смірнова, П. Худомінського та ін., де висвітлюються проблеми оптимізації роботи з організаційно-управлінською інформацією, забезпечення інформаційних потреб педагогічних кадрів, формування інформаційної культури педагогів тощо.

Вагомими для нашого наукового доробку є праці зарубіжних фахівців, які вивчали проблему інформатизації суспільства загалом та системи освіти зокрема. Так, концепції інформаційної епохи та інформаційного суспільства заклали Д. Белл, Дж. Гелбрейт, У. Дайзерд, М. Маклюен, Д. Масунд, А. Тоффлер, М. Хоркхайлер; теорію еквівалентності дистанційного навчання розробили М. Сімонсон, Д. Шейлл, Р. Гаррісон, М. Бейнтон та ін.

Цінність зазначених вище досліджень полягає в тому, що вони складають підґрунтя для подальшого вивчення та розвитку теорії і технології інформаційного забезпечення управління освітнім процесом. Поряд з тим необхідно зауважити, що в педагогічній науці недостатньо розроблено питання інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти. Також слід виділити цілу низку протиріч, що виникли в системі управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти, а саме: між традиційною консервативністю управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти і необхідністю постійної модернізації знань, умінь, усвідомленням проблем щодо інформатизації управління

плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти в контексті нових потреб як у сфері освіти, так і суспільства в цілому; між появою нових інформаційних управлінських технологій і відсутністю загальної інформаційно-методичної системи, яка б здійснювала координацію їх упроваджень; між великим обсягом рутинних операцій щодо здійснення управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти та відсутністю єдиної інформаційно-аналітичної системи, яка б автоматизувала обробку управлінської інформації; між появою нових поколінь інформаційних засобів і технологій та рівнем готовності до їх використання керівниками структурних підрозділів у закладі вищої освіти в процесі управління.

Необхідність подолання наведених протиріч, недостатність вирішення теоретичних проблем і практичних питань, пов'язаних із упровадженням інформатизації в управлінський процес закладу вищої освіти, обумовили актуальність і визначили вибір теми дисертаційного дослідження **«Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у вищому навчальному закладі»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано у розрізі тем науково-дослідної роботи кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (номер державної реєстрації 0110U002274) та «Теоретико-методичні засади розробки та використання навчального середовища для підготовки фахівців зі спеціальної освіти» (номер державної реєстрації 0119U101447).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 27 лютого 2015 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 23 червня 2015 року).

Мета дослідження полягає в розробці, науковому обґрунтуванні, експериментальній перевірці моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти та технології її впровадження.

Відповідно до мети визначено основні **завдання дослідження**:

- здійснити теоретичний аналіз сутності інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- схарактеризувати сучасний стан інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- розробити технологію впровадження та критерії оцінювання результативності моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- визначити шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Об'єкт дослідження – управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Предмет дослідження – зміст, форми, методи інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Методи дослідження. Вирішення поставленої мети здійснювалося за допомогою використання комплексу теоретичних і емпіричних методів: *теоретичні*: аналіз та

систематизація наукових джерел з питань інформатизації та загального, педагогічного, інноваційного менеджменту, що дало змогу уточнити науковий апарат дослідження; конкретизація, систематизація наукових категорій із проблеми інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти; вивчення нормативних, директивних, інструктивних, методичних документів, на основі яких здійснюється інформатизація управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти; метод теоретичного моделювання, який був використаний при розробці й обґрунтуванні запропонованої моделі; синтез та узагальнення – для формулювання висновків і результатів дослідження; *емпіричні*: спостереження, бесіда, анкетування – для вивчення практичного стану інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти; *статистичні*: кількісний і якісний аналіз показників результативності дослідження, математичне опрацювання отриманих даних.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

- *вперше* розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти, яка включає цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, технологічний, оцінювально-результативний компоненти;

- виокремлено психолого-педагогічні умови забезпечення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти;

- введено дефініцію «інформатизація управління плануванням освітнього процесу»;

- дістали подальшого розвитку шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у доведенні теоретичних положень та висновків до конкретних рекомендацій щодо впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Розроблені модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти, технологія її впровадження, спецкурс «Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти», тренінг «Планування освітнього процесу у закладі вищої освіти на засадах інформаційних технологій» та рекомендації щодо розроблення навчальних планів для здобувачів вищої освіти, які сприяли удосконаленню інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО, дали змогу визначити шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Отримані результати можуть бути використані в практичній діяльності керівників структурних підрозділів закладів вищої освіти; у системі підвищення кваліфікації впродовж курсового та міжкурсового періодів; у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за ОПП «Управління навчальним закладом» зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Основні положення і результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка №1/1647 від 26.12.2019 року); ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (м. Київ) (довідка № 01-02/ 738 від 29.11.2019 року); Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 21/04-а від 06.02.2020 року); ДЗ

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №308/25/3 від 14.02.2020 року); НУ «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (довідка № 6 від 27.02.2020 року); Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-195 від 02.03.2020 року); Київського міжнародного університету (довідка № 108 від 05.03.2020 року).

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовано на міжнародних науково-практичних конференціях: «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXI Каришинські читання) (Полтава, 2014); «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи» (Суми, 2019); «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Київ, 2019); «Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні (Житомир, 2019); «Теоретичні і методичні засади розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах освітніх змін» (Бар, 2020); «Школа синергії освіти і духовності: нові виклики, тренди і можливості» (Київ, 2020); освітньому воркшопі «Навчання в Австрії» (Львів – Зальцбург – Відень, 2014); *всеукраїнських науково-практичних конференціях*: «Наукові засади визначення змісту посадово-функціональної компетентності керівників навчальних закладів та технології їх формування» (Київ, 2013), «Інноваційний підхід в управлінні навчальними закладами» (Житомир, 2014), з міжнародною участю «Сучасні інформаційні технології в освіті та науці» (Житомир, 2019); *міжрегіональних науково-практичних конференціях*: «Ресурсний підхід в управлінні навчальними закладами» (Житомир, 2013); *науково-практичних конференціях*: «Елітний менеджер: технологія підготовки в системі національної освіти» (Київ, 2014); «Інноваційні здоров'язберігаючі технології у закладах освіти» (Житомир, 2020); «Інклюзивна освіта в умовах сучасної школи» (Київ, 2020); *науково-практичних семінарах*: «Сучасні підходи до управління навчальними закладами в умовах реформування освіти» (Житомир, 2013); *всеукраїнських науково-методологічних семінарах*: «Позиціонування закладу освіти засобами новітніх технологій менеджменту» (Київ-Бориспіль, 2019); «Позиціонування закладу освіти засобами новітніх технологій менеджменту» (Київ-Бориспіль, 2020); *всеукраїнських форумах*: «Адаптивні процеси у національній системі освіти» (Харків, 2020).

Особистий внесок здобувача. У спільних наукових доробках особистий внесок здобувача у публікації [4] полягає в обґрунтуванні структурних компонентів управлінських умінь; у публікації [15] автором розкрито сутність інформаційно-комунікаційних технологій в процесі удосконалення системи освіти; у публікації [16] – виокремлено основні положення удосконалення фахівцями інформаційно-комунікаційних компетентностей з метою формування технічних аспектів готовності до змагальної діяльності; у публікації [17] – окреслено сутність планування освітнього процесу у закладі вищої освіти на засадах інформаційних технологій з метою удосконалення системи підготовки майбутніх фахівців; у публікації [18] здобувачем визначені механізми управління якістю освіти на засадах здоров'язбережувальних технологій; у публікації [20] – доведено доцільність використання елементів технології інформатизації планування освітнього процесу та використання їх з метою підвищення рівня професійної готовності майбутніх фахівців; у публікації [21] – запропоновані основні шляхи накопичення, зберігання необхідної службової інформації,

особливостей налагодження та удосконалення системи обробки та отримання даних, що сприяє більш ефективному виконанню обов'язків фахівців.

Публікації. Основні положення та результати наукового дослідження відображено у 21 публікації, серед них: 6 статей у фахових періодичних виданнях України, 2 статті – у виданнях, що включені до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 3 статті у наукових періодичних виданнях іноземних держав; 10 наукових публікацій в інших наукових виданнях і збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації зумовлені логікою дослідження. Робота складається з анотацій українською, англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 408 сторінок. Основний текст викладений на 170 сторінках. Дисертація містить 23 таблиці, 42 рисунки, 16 додатків. Список використаних джерел містить 193 найменування, із них 11 – іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження та доцільність її наукового розгляду; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; схарактеризовано методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; представлено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів дослідження; окреслено структуру та обсяг дисертації; представлено джерельну базу.

У **першому розділі** «Теорія і практика інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти» проаналізовано наукові джерела з проблеми дослідження, обґрунтовано й визначено понятійно-категоріальний апарат та наукові засади.

Подано результати теоретичного аналізу окресленої проблеми та здійснено аналіз сутності інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти (ЗВО).

Уточнено суть поняття «інформатизація», введено дефініцію «інформатизація управління плануванням освітнього процесу у ЗВО» як *сукупність управлінських, правових, педагогічних й організаційних процесів, спрямованих на забезпечення інформаційних потреб суб'єктів управління освітнього процесу шляхом впровадження інформаційних технологій управління, інформаційних систем і мереж з використанням сучасних апаратно-програмних засобів.*

Розглянуто термінологічне поле змісту функції планування, яке представляє інтерес щодо тлумачення термінів, пов'язаних із плануванням.

Доповнено трактування поняття «*планування освітнього процесу*», як *цілеспрямованість у діяльності усіх структурних підрозділів закладу вищої освіти, яка створює та забезпечує умови для організованої роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, дозволяє раціонально використовувати час та надає інші можливості, які сприяють особистісному розвитку всіх учасників освітнього процесу.*

Схарактеризовано інформатизацію управління плануванням освітнього процесу у ЗВО, як один із способів підвищення ефективності прийняття й реалізації управлінських рішень керівника ЗВО, шляхом упровадження інформаційних

технологій, що використовують сучасні апаратні і програмні засоби. У дослідженні освітній процес розглядається як сукупність інформаційних процесів (навчального, пізнавального, самоосвітнього, виховного та ін.), що реалізують у педагогічній системі з метою розв'язання задач управління, навчання, виховання, самовдосконалення, саморозвитку. В результаті взаємодії керівника, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти відбувається зміна: рівня знань, умінь, розвитку та виховання здобувачів вищої освіти; фахової майстерності науково-педагогічного працівника, який формує для себе нові задачі й оволодіває новими педагогічними, інформаційними та програмними технологіями; змісту, форм та технологій управління в діяльності членів адміністративно-управлінської ланки закладів вищої освіти.

У розділі вивчено сучасний стан інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладах вищої освіти. Питання наукової обґрунтованості організаційної й змістової частини інформаційних процесів у ЗВО до цього часу, не зважаючи на низку наукових досліджень та публікацій, ще не розроблено в повному обсязі, як показує проведений нами аналіз анкетних даних працівників ЗВО України. Так, низький рівень інформатизації управління плануванням освітнього процесу зазначено працівниками 48 закладів вищої освіти України та вимагає уточнення з позицій раціональності й актуалізації реалізації основних видів інформатизації управління плануванням освітнього процесу в сучасних умовах розвитку суспільства.

Аналіз даних про стан інформатизації управління плануванням освітнім процесом у ЗВО засвідчив, що 75,5 % педагогічних та науково-педагогічних працівників не розуміють сутності та особливостей управління плануванням освітнього процесу ЗВО, вони сприймають вказівки щодо виконання вже визначених завдань керівництвом; 19,6 % респондентів глибоко обізнані щодо сутності та особливостей управління плануванням освітнього процесу ЗВО; 4,9 % опитаних розуміють сутність та особливості управління плануванням освітнього процесу ЗВО.

У процесі дослідження виявлено, що однією з головних причин недостатньої ефективності управлінської діяльності як інформаційного процесу, є формальна реалізація системного підходу до її проектування: заміна її (вцілому або частково) набором управлінських рішень формального характеру, заміна організаційної структури управління освітнього процесу комплексом підпорядкованих абстрактних і надуманих форм або структур без урахування вимог сучасного етапу розвитку суспільства. Усе це призводить до протиріч між суб'єктами управління, внаслідок чого з'являється жорсткий розподіл суб'єктів взаємодії на суб'єкт та об'єкт. Виникає дисонанс між метою, способами й змістом управлінської діяльності ЗВО, що, у свою чергу, призводить до невідповідності поставленої мети отриманому результату.

Водночас наявність апаратного і програмного забезпечення ЗВО України, як умови інформатизації закладу освіти, доводить, що постачання комп'ютерної техніки є лише одним із кроків забезпечення інформаційних процесів у ЗВО, передумовою інформатизації управління освітнім процесом, а не способом розв'язання проблеми інформатизації управління освітнім процесом загалом.

Успіх впровадження в освітній процес інформатизації управління плануванням освітнього процесу засобами інформаційних технологій забезпечується неперервністю, послідовністю і прийнятністю застосування таких технологій для формування ряду компетенцій управлінських кадрів.

У другому розділі «**Модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти**» обґрунтовано структуру та зміст моделі, запропоновано технологію її впровадження, розроблено критерії оцінювання результативності моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу ЗВО представлена на рисунку 1. У межах дослідження було розроблено структурно-функціональну модель, що являє собою сукупність цілей, принципів, наукових підходів, структури функцій і управлінських дій суб'єктів управління, на основі якої охарактеризовано об'єкт дослідження – управління плануванням освітнього процесу в закладі вищої освіти, а результативність її впровадження досягається, за рахунок процесу інформатизації. Запропонована модель відповідає сучасним уявленням про неї як про систему та ієрархію взаємозалежних і взаємообумовлених компонентів, що адекватно відображають досліджуваний управлінський процес. Структурними складовими моделі є цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, технологічний та оцінювально-результативний компоненти.

Цільовий компонент є одним з визначальних, оскільки він обумовлює необхідність удосконалення адміністративно-управлінської складової освітнього процесу, зокрема на засадах інформатизації управління плануванням освітнього процесу. Він також логічно поєднується з усіма наступними блоками та впливає на їхній інструментарій. Відповідно, метою моделі є забезпечення розвитку позитивної динаміки інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Завданнями моделі є автоматизація управлінської діяльності з використанням інформаційних технологій, уніфікація документації при плануванні, формування професійної та інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників.

Теоретико-методологічний компонент включає нормативно-правове забезпечення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО. Також важливе значення для даного компоненту мають підходи, принципи, методи та засоби щодо інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Нормативно-правовою базою, яка забезпечує впровадження моделі, є цілий ряд законів, постанов, положень щодо інформатизації ЗВО вцілому та планування освітнього процесу зокрема. У ході впровадження моделі було застосовано такі наукові підходи як: системний, концептуальний, інноваційний, технологічний, функціональний, культурологічний, організаційний, комплексний та інші.

Змістовий компонент моделі включає суб'єкти управління, зміст інформатизації управління плануванням освітнього процесу та об'єкти управління. Так, до суб'єктів управління віднесено: ректорат, структурні підрозділи, дирекції навчально-наукових інститутів, деканати факультетів, стейкхолдери тощо. Зміст інформатизації управління плануванням освітнього процесу об'єднує такий інструментарій: освітні програми, навчальні плани, робочі навчальні плани, картки навчального навантаження науково-педагогічних працівників тощо. Об'єктами управління виступають: внутрішнє освітнє середовище, зовнішнє освітнє середовище, планування та аналіз освітнього процесу.

Технологічний компонент висвітлює засоби організаційно-технологічного забезпечення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО, організаційні етапи впровадження моделі та технологію її впровадження.

Інформатизація управління плануванням освітнього процесу ЗВО проходить за алгоритмом – від окремих інформаційних процесів, процедур обробки інформації до створення інформаційних систем управління продуктивною діяльністю працівників. Було досліджено, розроблено й експериментально перевірено модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Вагомим внеском у процес інформатизації управління плануванням освітнього процесу ЗВО стало те, що управлінська діяльність наповнюється принципово новим змістом – на комп'ютерні технології покладаються чисельні рутинні операції, які присутні в управлінській діяльності, що зберігає час для творчої діяльності, індивідуальної роботи, сприяє підвищенню професійної кваліфікації. Такий результат виправдовує навіть значні матеріальні та інші витрати процесів інформатизації освітнього середовища.

Позитивні результати інформатизації управління плануванням освітнього процесу закладу вищої освіти можна отримати за умови поєднання зусиль керівника, як генератора управлінських рішень, науково-педагогічних працівників та загальноуніверситетського колективу як організатора освітнього процесу, навчально-методичного забезпечення, нормативної документації як джерела інформації та комп'ютерних засобів і технологій, як інструментарію роботи з інформацією.

Оцінювально-результативний компонент забезпечує підготовку та компонування вихідного матеріалу, впровадження, оцінювання і результати.

Алгоритм контролю у закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій визначають дві складові: підготовка до контролюючої діяльності; організація контролюючої діяльності на засадах інформаційно-комунікаційних технологій.

Під час впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу ЗВО вирішено завдання переходу від традиційних методів і технологій збору даних про стан освітнього процесу до організації постійно діючого психолого-педагогічного моніторингу в межах ЗВО, впровадження якого передбачає постійне відстеження результатів освітнього процесу на основі цілісної, раціональної й достовірної інформації, що одержано науково обґрунтованими методами з використанням сучасних апаратних і програмних засобів інформаційних технологій управління. Враховуючи специфіку функціонування ЗВО інформаційну систему управління освітнім процесом віднесено до класу інформаційних систем організаційного управління. Людина в них посідає верхній рівень ієрархії – її роль полягає в прийнятті важливих рішень або затвердженні тих рішень, що пропонують людино-машинні системи, зокрема, адміністративно-управлінська ланка.

Розробка моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО виявляє показники стану освітнього процесу, що визначають динаміку розвитку ЗВО в цілому. Так були виділені критерії, показники та рівні оцінювання результативності інформатизації управління плануванням освітнього процесу ЗВО.

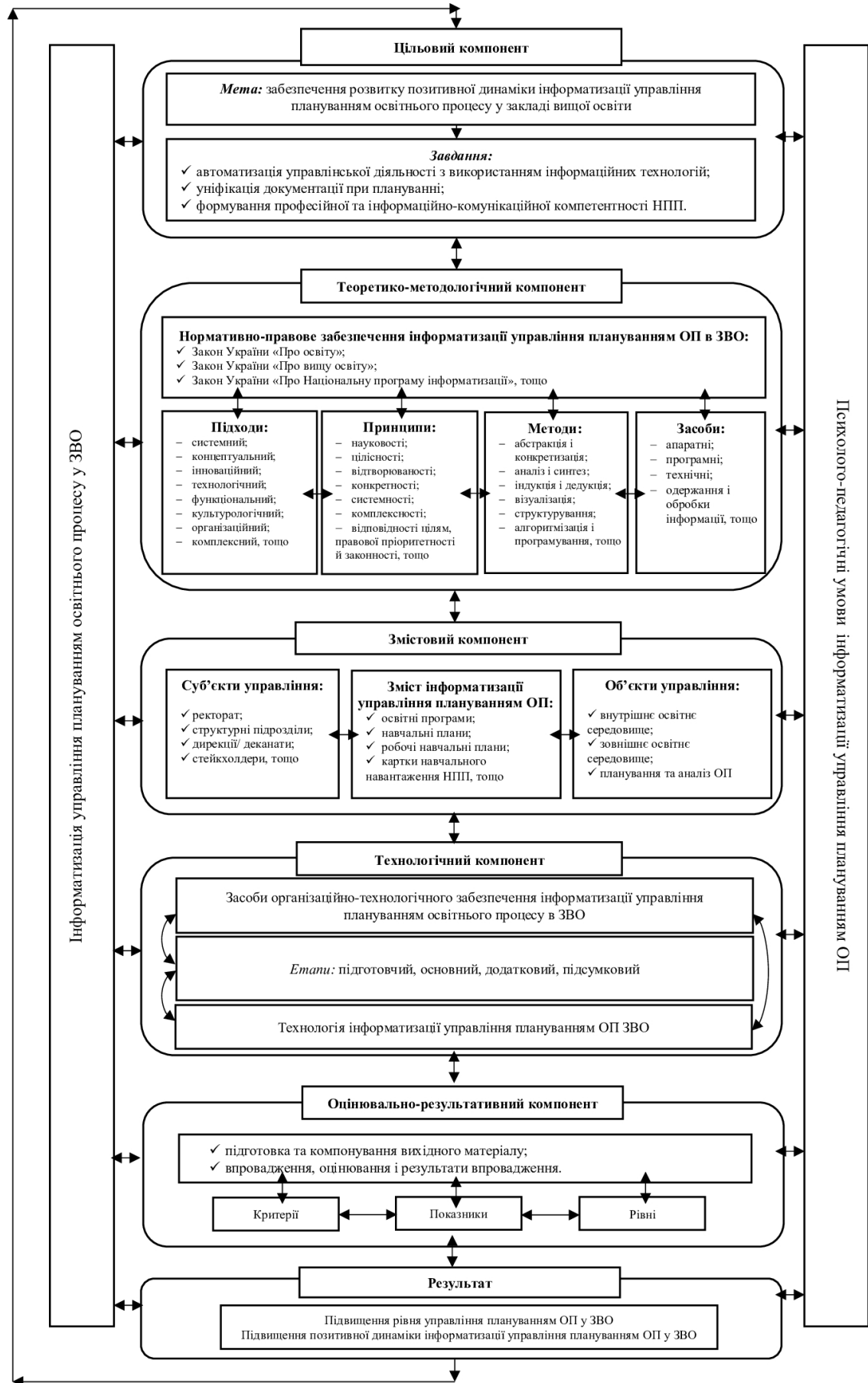

Рис. 1. Модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти

У розділі подано критерії та показники оцінювання результативності інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО: інформаційно-організаційний (наповненість, цілісність, структурованість, комунікативність, оригінальність); функціональний (доступність, надійність, оперативність, практико-орієнтованість); дидактичний (нормативність, відповідність, об'єктивність, колективність); управлінський (системність, раціональність, уніфікованість, адаптованість, автоматизованість, ефективність). Було запропоновано бальну систему оцінювання показників результативності інформатизації управління плануванням освітнього процесу ЗВО та шкалу оцінювання критеріїв результативності інформатизації управління плануванням освітнього процесу ЗВО.

Обґрунтована модель комплексно охоплює умови інформатизації управління і в кінцевому результаті: підвищення рівня управління плануванням освітнього процесу у ЗВО; підвищення позитивної динаміки інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Технологію впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти представлено на засадах науково-методичного супроводу багатофункціонально: як певну послідовність дій, які мають забезпечити конкретний результат; як педагогічну систему для визначення та приведення у відповідність мети, змісту, методів та взаємодії суб'єктів науково-методичного супроводу; як процес взаємодії суб'єктів щодо впровадження інформатизації.

Процес інформатизації управління плануванням ОП ЗВО відбувається як сукупність заходів упровадження різноманітних видів інформаційних систем.

У **третьому розділі** «Експериментальна перевірка та узагальнення результатів упровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти» розкрито сутність та етапи педагогічного експерименту, проаналізовано його результати, представлено шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Мета експериментального дослідження полягала у з'ясуванні результативності моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО (рис. 1). Зокрема, була потреба у визначенні ефективності використання програмних комп'ютерних систем у професійній діяльності, можливостей активізації пізнавальної самостійної діяльності, підвищення якості роботи на основі поєднання інформаційно-комп'ютерної складової процесу управління плануванням освітньої діяльності і практики надання освітніх послуг, перевірка шляхів використання програмних комп'ютерних систем в професійній діяльності, налагодження зворотного зв'язку та можливості забезпечення дистанційної форми роботи.

Відповідно до мети було сформульовано наступні завдання педагогічного експерименту: вивчення сучасного стану інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО та необхідності впровадження розробленої моделі; впровадження та експериментальна перевірка результативності запропонованої моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО; систематизація та узагальнення результатів дослідної роботи.

Педагогічний експеримент проводився упродовж 2014–2020 років. У ході експерименту для отримання достовірних результатів було залучено 507 респондентів ЗВО, зокрема працівники Житомирського державного університету імені Івана

Франка; ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (м. Київ); Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького; ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»; НУ «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка; Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди та Київського міжнародного університету.

З метою перевірки результативності експериментального впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО та для розв'язування поставлених завдань використовувались наступні методи: діагностичні, контрольні бесіди з працівниками відділів, науково-педагогічними працівниками; комплексні тестування; анкетування; спостереження; вивчення відгуків педагогічних та науково-педагогічних працівників тощо.

Незалежна експертна оцінка була надана працівниками різних ЗВО України: ректорами, проректорами, керівниками структурних підрозділів, працівниками структурних підрозділів та завідувачами кафедр.

На початку педагогічного експерименту, до впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО було проведено вимірювання стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у контрольних (111 осіб) та експериментальних (107 осіб) групах (КГ та ЕГ). Експеримент проводився на основі анкетування.

Для визначення рівнозначності експериментальної та контрольної груп здійснено статистичне опрацювання отриманих даних.

Нульова гіпотеза H_0 : рівень стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО в ЕГ та КГ статистично однакові.

Альтернативна гіпотеза H_a : рівень стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО в ЕГ більш високий, що є позитивним результатом впровадження моделі.

Вибірки є належними, вимірювана властивість (рівень стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО) подана за шкалою порядку та має чотири рівні: «низький», «середній», «достатній» та «високий».

Для перевірки рівнозначності ЕГ та КГ було обрано критерій Пірсона. В отриманій вибірці під час педагогічного експерименту дотримано вимоги щодо застосування даного критерію для статистичного опрацювання експерименту.

Використовуючи дані експерименту, було обчислено значення критерію Пірсона $\chi^2_{\text{експ}}$ на початку та вкінці експерименту для кожного критерію. За шкалою значущості за результатами контрольного зрізу ЕГ по кожному із критеріїв $\chi^2_{\text{експ}} > \chi^2_{0,01}$, що доводить вищий рівень сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО і є результатом впровадження запропонованої нами моделі.

Порівняння результатів робіт, виконаних протягом експерименту, дають можливість зробити висновок про результативність запровадженої у освітній процес моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО через запровадження автоматизованих систем «Деканат», портфолію, роботи з хмарними системами, впровадження спецкурсу «Інформатизація управління плануванням

освітнього процесу у ЗВО», тренінгу «Планування освітнього процесу у ЗВО на засадах інформаційних технологій». За результатами підсумкового анкетування після завершення формувального етапу педагогічного експерименту, проведення тренінгів, нами отримано наступні результати у зміні відсоткових показників розуміння фахівцями, які задіяні у забезпеченні освітнього процесу, сутності та необхідності змін в автоматизації процесів планування освітньої діяльності.

Так, 26,8 % учасників експерименту глибоко обізнані щодо сутності та особливостей управління плануванням освітнього процесу ЗВО, що на 7,2 % більше у порівнянні з початком експерименту; 42,8 % – розуміють сутність та особливості управління плануванням освітнього процесу ЗВО, що на 37,9 % більше від початкового стану. Особливо важливо, що на 45,1 % зменшився відсоток тих педагогічних та науково-педагогічних працівників, які не розуміють сутності та особливостей управління плануванням освітнього процесу ЗВО і став 30,4 %.

За результатами дослідження заявлених критеріїв було здійснено порівняльний аналіз констатувальних та контрольних зрізів за рівнями проявлення, стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу в ЗВО у контрольній та експериментальній групах. Аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту засвідчив позитивні зміни стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО за кожним критерієм. У контрольній групі відбулися часткові зміни у рівнях сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу, зокрема низький рівень знизився до 4,5%, середній рівень знизився в межах 5,41–10,81 %, підвищився достатній рівень в межах 6,31–10,81 % та високий рівень збільшився до 1,8%. Було з'ясовано, що у ЕГ за кожним з критеріїв не виявлено низького рівня, значно знизився середній рівень (від 28,97 до 34,58 %), підвищився достатній рівень (від 21,5 до 26,17 %) та високий рівень (від 20,56 до 22,43 %) (рис. 2).

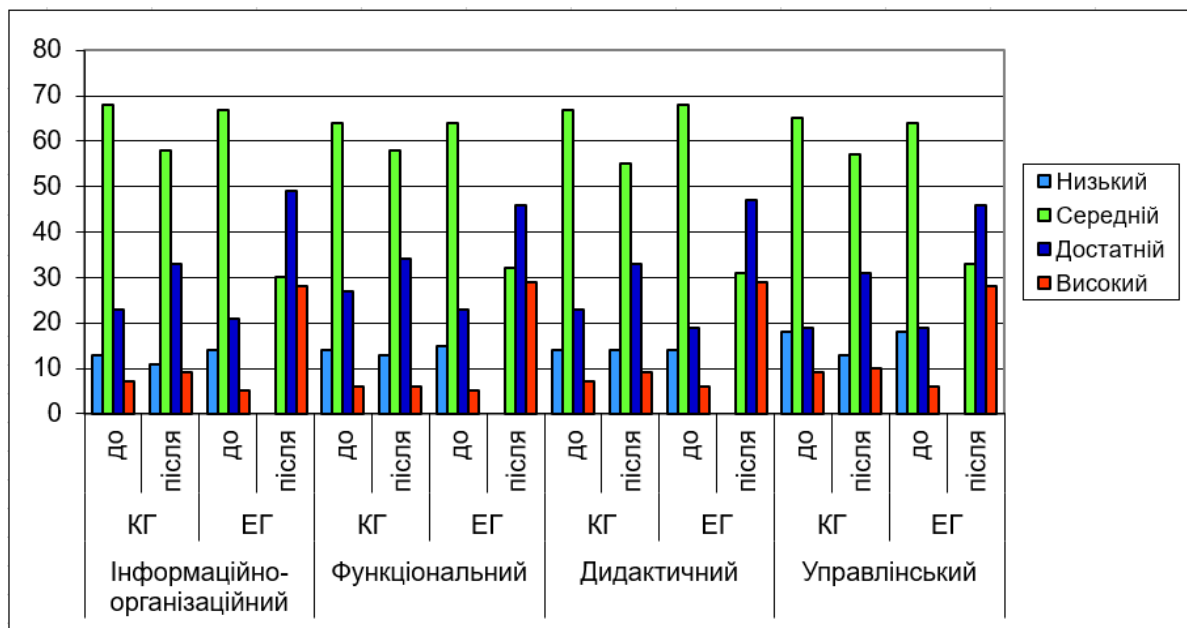

Рис. 2. Порівняльний аналіз розподілу респондентів за рівнями стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу в ЗВО відповідно до зазначених критеріїв у КГ та ЕГ (констатувальний та контрольний зрізи)

Крім того, після проведення спецкурсу, тренінгу були впроваджені елементи авторської моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО. Так, було використано технологію планування освітнього процесу, розподіл навчального навантаження та перевірка його виконання науково-педагогічними працівниками, було використано запропоновані елементи формування портфоліо викладачів.

У розділі також визначені шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у ЗВО можлива у раціональному використанні технічних досягнень та створенні умов вільного доступу до інформаційних ресурсів. Це зумовить підвищення інтенсивності соціально-економічних процесів загалом, зростання ролі і значення інформаційних технологій, постійного розвитку інформаційно-комунікаційних систем, технологій і послуг, формування національного науково-освітнього інформаційного середовища, його інтеграція до світового інформаційного простору тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено науково-теоретичне, прикладне й експериментальне дослідження проблеми інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Результати проведеного дослідження засвідчили успішність розв'язання поставлених завдань і дали підстави для формулювання таких висновків:

1. На основі обґрунтування базових теорій та за результатами дослідно експериментальної роботи виявлено, що реалізація завдань управління плануванням освітнього процесу у ЗВО потребує інформатизації.

У процесі здійснення теоретичного аналізу інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО уточнено зміст основних понять: «інформатизація», «інформаційні технології», «управління плануванням освітнього процесу», «інформаційні технології управління освітнім процесом».

Введено дефініцію «інформатизація управління плануванням освітнього процесу», під якою розуміють *сукупність управлінських, правових, педагогічних й організаційних процесів, спрямованих на створення умов забезпечення інформаційних потреб суб'єктів управління освітнього процесу шляхом впровадження інформаційних технологій управління, інформаційних систем і мереж з використанням сучасних апаратно-програмних засобів.*

2. Усебічний аналіз проблеми дослідження спричинив вивчення сучасного стану інформатизації управління плануванням освітнього процесу у 48 ЗВО України. Результати дослідження й аналіз програмного забезпечення ЗВО України підтверджують актуальність проблеми інформатизації управління як об'єктивної передумови науково-технічного й соціально-економічного прогресу в освітній галузі. Її розв'язання є невід'ємною складовою інформатизації ЗВО, що водночас відображає досягнутий рівень розвитку системи освіти й суттєво його обумовлює. Доцільність інформатизації системи управління розглянуто за умови визначення її світоглядного аспекту, що полягає в наступному: учасники освітнього процесу ЗВО з'ясовують роль інформаційних засобів у розвитку системи освіти, зміні характеру праці фахівців, а

також реального підвищення ефективності управління і якості освітньої діяльності здобувачів вищої освіти.

3. Розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Вказано на прямопропорційний зв'язок між компонентами моделі: цільовим, теоретико-методологічним, змістовим, технологічним та оцінювально-результативним. *Цільовий компонент* моделі детермінує структуру і зміст інших компонентів, визначає стратегічну й тактичну мету очікуваних результатів. *Теоретико-методологічний компонент* включає нормативно-правове забезпечення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО. Також важливе значення для даного компоненту мають підходи, принципи, методи та засоби щодо інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО. *Оцінювально-результативний компонент* моделі передбачає виділення очікуваного результату інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО, забезпечує підготовку та компонування вихідного матеріалу: впровадження, оцінювання і результати.

Доведено що впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО дало змогу значно підвищити результативність управління плануванням освітнього процесу в експериментальній групі після експерименту порівняно з експериментальною групою до експерименту. Результативність підвищилась за усіма критеріями та показниками.

Для визначення рівнозначності експериментальної та контрольної груп здійснено статистичне опрацювання отриманих даних.

Вибірки є належними, вимірювана властивість (рівень стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО) подана за шкалою порядку та має чотири рівні: «низький», «середній», «достатній» та «високий».

За результатами формульованого етапу педагогічного експерименту отримано зміни стану сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО за кожним критерієм у контрольній та експериментальній групах. На початку експерименту у кожній групі було виявлено низькі, середні, достатні та високі рівні прояву кожного із заявлених критеріїв. Після проведення експерименту у ЕГ не було виявлено низького рівня за кожним із критеріїв, значно знизився середній рівень (від 28,97 до 34,58 %), підвищився достатній рівень (від 21,5 до 26,17 %) та високий рівень (від 20,56 до 22,43 %) кожного з критеріїв.

Для перевірки рівнозначності ЕГ та КГ, підтвердження вищого рівня сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу в ЗВО у ЕГ було обрано критерій Пірсона.

4. Розроблено технологію впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу в ЗВО та розроблені критерії і показники оцінювання її результативності.

Традиційні підходи до налагодження та автоматизації освітнього процесу на рівні деканатів, дирекцій, кафедр та навчального відділу не дозволяють ефективно вирішувати нагальні завдання та проблеми які виникають у процесі практичної діяльності, оскільки мають один суттєвий недолік – освітній процес розглядається як об'єкт автоматизації. Тому потрібен інший підхід, при якому автоматизація має

розглядатися як засіб удосконалення та осучаснення освітнього процесу, з дотриманням законодавчих норм та вимог. Саме освітній процес повинен розглядатися як складна система, яка базується на реалізації багатьох дій з аналізу, планування, впровадження і моніторингу навчання студентів і роботи педагогічних та науково-педагогічних працівників. Саме такий підхід визначає потребу у створенні інформаційних систем та технологій, які б дали змогу оперативної та вчасно адаптувати навчальні плани відповідно до умов оточуючого середовища, умов реалізації освітнього процесу у закладі вищої освіти та рівня знань студентів.

5. Визначено умови та шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО. Зокрема, виокремлено психолого-педагогічні умови ефективного функціонування інформаційної системи управління у ЗВО, а саме: наявність сукупності необхідних функціональних компонентів системи, кожний з яких виконує свою функцію; забезпечення цілісності, взаємозв'язку і взаємодії компонентів у системі, що посідають певне, властиве їм місце; спрямування функціонування інформаційної системи управління на виконання цілей закладу освіти; включення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО в інформаційне освітнє середовище, що дає змогу формувати його і взаємодіяти з ним; наявність коригування результатів функціонування інформаційної системи управління освітнім процесом.

Необхідною умовою ефективного функціонування системи інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО є визначення періодичності надходження даних, які відображають динаміку розвитку ЗВО. За періодичністю надходження інформація буває щоденною, щотижневою, семестровою, щорічною. Крім того, слід класифікувати інформацію за різними параметрами (критеріями) та обґрунтувати вибір її певних видів; призначити відповідальних суб'єктів управління за прийняття управлінських рішень, за збереження, оновлення та знищення надлишкової чи застарілої інформації.

У контексті дослідження розроблено та впроваджено для керівників структурних підрозділів ЗВО спецкурс «Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у ЗВО» та тренінг «Планування освітнього процесу у ЗВО на засадах інформаційних технологій», що сприяло підвищенню результативності впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Мету дослідження досягнуто, завдання виконано. Проведене дисертаційне дослідження не вичерпує всього комплексу проблем, що розглядаються, і потребує подальших наукових розвідок. Перспективним напрямом для дослідження є питання цифровізації управління освітнім процесом у ЗВО.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ З ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Вербовський І. А. Теоретичний аналіз управління впровадження інформаційних технологій у навчальний процес ЗВО. *Гуманітарний вісник ДЗВО «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Додаток 1 до Тематичного випуску «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ, 2014. Т. III (54). Вип. 5. С. 55–65.

2. Вербовський І. Інформатизація управління навчальним закладом як один зі шляхів підвищення ефективності освітньої діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2015. Вип. 1 (14). С. 317–321.

3. Вербовський І. А. Теоретичні аспекти становлення управління впровадження інформаційних технологій у навчальний процес ЗВО. *Гуманітарний вісник ДЗВО «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Додаток 1 до Вип. 35, Том ІХ (60): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ: Гнозис, 2015. С. 45–52.

4. Вербовський І. А., Новіцька І. В., Грушева А. А. Теоретичні засади формування управлінських умінь у студентів ЗВО у процесі розв'язування педагогічних задач. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. Житомир, 2018. Вип. 4 (95). С. 126–130.

5. Вербовський І. А. Модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти. *Теорія та методика управління освітою. Електронне фахове видання*. 2019. Вип. 1 (22). URL: <http://umo.edu.ua/katalogh-vidanj/electronic-journal-the-theory-and-methods-of-educational-management-edition-1-22-2019> (дата звернення: 11.12.2019).

6. Вербовський І. А. Технологія впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. Полтава, 2019. Вип. 24. С. 26–33.

***Наукові праці в інших наукових виданнях та засвідчують
апробацію матеріалів дисертації:***

7. Вербовський І. А. Професійна підготовка висококваліфікованих фахівців для державного управління у сфері освіти. *Науковий пошук молодих дослідників* : зб. наук. праць студентів, магістрантів та викладачів / за ред.: В. М. Єремєєвої, О. М. Королюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 195–197.

8. Вербовський І. А. Сучасний стан управління навчальною та виховною роботою у вищому навчальному закладі. *Ресурсний підхід в управлінні навчальними закладами* : Матеріали Міжрегіональної наук.-практ. конф. (16 квіт. 2013 р.). Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 186–191.

9. Вербовський І. А. Управління навчальним процесом у ЗВО на засадах інформаційно-комунікаційних технологій. *Наукові засади підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. / НАПН України, Ун-т менедж. освіти. Київ, 2014. С. 13–14.

10. Вербовський І. А. Управління впровадженням інформаційних технологій у навчальний процес закладу освіти. *Управління інноваційним розвитком загальної середньої освіти в умовах соціально-економічних реформ* : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю / за наук. ред. Л. М. Ващенко. Чернівці : Наші книги, 2014. С. 128–129.

11. Вербовський І. А. Інформаційні технології як інноваційний ресурс в управлінні закладом освіти. *Інноваційний підхід в управлінні навчальними закладами* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (10 квіт. 2014 р.). Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 34–36.

12. Вербовський І. А. Інноваційні технології в організації навчальної діяльності ЗВО. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXI КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ)* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 29–30 трав. 2014 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава, 2014. С. 48–49.

13. Вербовський І. А. Значення якісної підготовки кадрів у вищих навчальних закладах. *Актуальні проблеми університетської та професійної післядипломної освіти в кризових умовах* : зб. тез Всеукр. Інтернет-конф. 2015. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/17567/1/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%86.pdf> (дата звернення: 11.02.2016).

14. Verbovskiy I. Theoretical aspects of educational process of management informatization. *Journal L'Association 1901 "SEPIKE"*. Osthofen, Deutschland. Poitiers, France. Los Angeles, USA. Edition 05. 2015. P. 46–49.

15. Вербовський І. А., Новіцька І. В. Управління навчальною та виховною діяльністю керівника закладу освіти на засадах інформаційно-комунікаційних технологій. *Актуальні питання сучасної інформатики* : матеріали доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Сучасні інформаційні технології в освіті та науці» (Житомир, 07–08 листоп. 2019 р.). Житомир, 2019. Вип. 7. С. 127–130. URL: http://eprints.zu.edu.ua/30639/1/Zbirnuk_Zhytomyr_IKT_2019.pdf (дата звернення: 14.01.2020).

16. Okhrimenko I., Griban G., Kobernyk O., Kuznietsova O., Dzenzeliuk D., Rozhnova T., **Verbovskiy I.**, Yuriev S., Yavorska T., Tkachenko P., Prontenko K. Formation of cadets' psychological readiness for professional practice during sport activities. *Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*. Año: VII. Número: Edición Especial. Artículo no.: 116. Período: Diciembre, 2019. URL: https://dilemas-contemporaneos-educacio.webnode.es/_files/200006522-2407124073/EE19.12.116%20Formaci%C3%B3n%20de%20la%20preparaci%C3%B3n%20psicol%C3%B3gica%20de%20los%20cadetes.....pdf (дата звернення: 11.11.2020).

17. Bondarenko V., Antipova O., Griban G., Sydorhuk N., Biruk N., Horokhova L., Boichuk I., **Verbovskiy I.**, Antonova O., Novitska I., Prontenko K., Bloschynskiy I. Methodological principles of the professional training of future specialists at higher educational institutions. *Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*. Año: VII. Número: Edición Especial. Artículo no.: 2. Período: Diciembre, 2019. URL: https://dilemas-contemporaneos-educacio.webnode.es/_files/200006408-d9ec0d9ec1/EE19.12.02%20Principios%20metodol%C3%B3gicos%20de%20la%20formaci%C3%B3n%20profesional%20de.....pdf (дата звернення: 02.11.2020).

18. Вербовський І. А., Новіцька І. В. Управління якістю освіти на засадах здоров'язбережувальних технологій. *Інноваційні здоров'язберігаючі технології у закладах освіти* : зб. наук.-метод. праць. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2020. С. 109–112. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/31287/> (дата звернення: 12.12.2020).

19. Вербовський І. А. Теоретичні засади управління закладами спеціальної освіти в умовах сучасної інформатизації. *Позиціонування закладу освіти засобами новітніх технологій менеджменту* : матеріали Всеукр. наук.-методолог. семінару, 30 жовт. 2020 р. Київ–Бориспіль : ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2020. Вип. 2. С. 19–23. URL:

<http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/vydannya/konferenc/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%20%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%832020.pdf> (дата звернення: 26.12.2020).

20. Bondarenko V., Okhrimenko I., Minenok A., Donets I., Danylchenko V., Khudiakova N., Okhrimenko S., Alexandrov D., Vakulyk O., Rozhnova T., **Verbovskiy I.**, Horokhova L., Griban G., Bloschynskiy I., Prontenko K. Professionally Important Psychophysiological Qualities of Patrol Police Officers. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9. № 4. P. 62–71. URL: <http://ijaep.com/Journal/vol.9.4.pdf> (Приналежність до бази Web of Science) (дата звернення: 11.12.2020).

21. Bondarenko V., Okhrimenko I., Yevdokimova O., Sydorhuk N., Dzhazhyk O., Boichuk I., Kalashnik N., Kozlovets M., Slyusar V., Pavlenko V., Biruk N., **Verbovskiy I.**, Bloschynskiy I. Professional Skills and Competencies of the Future Police Officers. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9. № 5. P. 35–43. URL: <http://ijaep.com/Journal/vol.9.5.pdf>. (Приналежність до бази Web of Science) (дата звернення: 11.12.2020).

АНОТАЦІЇ

Вербовський І. А. Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у вищому навчальному закладі. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) зі спеціальності 13.00.06 – теорія і методика управління освітою. – Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2021.

У дисертації здійснено теоретичний аналіз сутності інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Схарактеризовано сучасний стан інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Запропоновано технологію впровадження та критерії оцінювання результативності моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Визначено шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО. Розроблено спецкурс «Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у ЗВО» та тренінг «Планування освітнього процесу у ЗВО на засадах інформаційних технологій», що сприяло підвищенню результативності впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО з метою створення та забезпечення сприятливого освітнього середовища для кожного учасника освітнього процесу.

Ключові слова: освітній процес, новітні інформаційні технології, інформатизація; планування; управління плануванням; управління закладом вищої освіти, інформаційні технології в управлінні; інформаційне середовище, інформаційне забезпечення; інформатизація освітнього процесу та управління; моніторинг; якість освіти.

Вербовський І. А. Інформатизація управління планированием образовательного процесса в высшем учебном заведении. – Кваліфікаційний науковий труд на правах рукопису.

Дисертація на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.06 – теория и методика управления образованием. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франка, Житомир, 2020.

В диссертации осуществлен теоретический анализ сущности информатизации управления планированием образовательного процесса в учреждении высшего образования.

Охарактеризовано современное состояние информатизации управления планированием образовательного процесса в учреждении высшего образования.

Разработана, научно обоснована и экспериментально проверена модель информатизации управления планированием образовательного процесса в учреждении высшего образования.

Предложена технология внедрения и критерии оценивания результативности модели информатизации управления планированием образовательного процесса в учреждении высшего образования.

Определены пути совершенствования информатизации управления планированием образовательного процесса в учреждении высшего образования. Разработан спецкурс «Информатизация управления планированием образовательного процесса в учреждении высшего образования» и тренинг «Планирование образовательного процесса в учреждении высшего образования на основе информационных технологий», что способствовало повышению результативности внедрения модели информатизации управления планированием образовательного процесса в учреждении высшего образования с целью создания и обеспечения благоприятной образовательной среды для каждого участника образовательного процесса.

***Ключевые слова:** образовательный процесс, новейшие информационные технологии, информатизация; планирование; управление планированием; управление учреждением высшего образования, информационные технологии в управлении; информационная среда, информационное обеспечение; информатизация образовательного процесса и управления; мониторинг; качество образования.*

Igor Verbovskyi. Informatization of Educational Process Planning Management at a Higher Educational Establishment. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences (PhD) in the specialty 13.00.06 – Theory and Methodology of Education Management. – Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, 2020.

The paper scientifically justifies, experimentally proves, and implements the model of informatization of educational process planning management at a higher educational establishment for the first time.

The thesis determines the importance of informatization of the educational process and the educational system. It analyzes methods of implementing a university's educational process management system through informatization of the educational process at a higher educational establishment.

In the course of informatization of educational process planning management at a higher educational establishment. Fundamentally new content is ascribed to managerial activities, namely numerous routine operations in management activities rely on computer technologies, which saves time for creative activities, individual work, fosters professional development and justifies significant tangible and other costs.

The paper scientifically justifies, experimentally proves, and implements the model of informatization of educational process planning management at a higher educational establishment. The model consists of target-oriented, theoretical and methodological, substantive, technological, and evaluation-effective structural components. The objectives of the model are managerial activities automatization using IT, alignment of documents in planning, formation of professional, informational, and communicational competences of academic staff. The development of the model takes into account scientific, integral, reproducible, tangible, consistent, social-determined, complex, goal-accordant, legal priority and legality general principles as well as principles of adequacy, sufficiency, completeness, openness and feedback presented in the theoretical and methodological component. The technology of implementing the informatization model for the educational process planning management at a higher educational establishment has been developed.

Based on the results of the model implementation, the paper carries out the experiment results analysis, provides a comparative analysis of ascertaining and control assessment according to all criteria of respondents division in control and experimental groups due to the formation and usage level of informatization of the educational process planning management at a higher educational establishment. The formative experiment results have confirmed the positive dynamics of the formation and usage level of informatization of the educational process planning management at a higher educational establishment which has been proved by the statistical Pearson criterion $\chi^2_{\text{експ}}$.

Thus, the experimental data are statistically significant. The scientific paper proves the effectiveness of implementing the technology and the model of informatization of educational process planning management at higher educational establishments based on the empirical data analysis results.

Keywords: *educational process, the latest information technologies, informatization; planning; planning management; management of a higher educational establishment, information technologies in management; information environment, information support; educational process informatization and management; monitoring; quality of education.*

Підписано до друку 09.04.21. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 0.9. Обл. вид. арк. 0.9. Наклад 100. Зам. 41.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ЖТ №10 від 07.12.04 р.
електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua